3.6.0 Samisk usynliggjøring av skoltekulturen. –Avisinnlegg fra forskningsrapporten ”Skoltene en glemt kultur i Barentsregionen”

SAMISK USYNLIGGJØRING AV SKOLTE KULTUREN

Den norske samiske forskningen knytter i dag sine teorier om samisk tilstedeværelse i området og som urbefolkning, nettopp til funn som dokumenterer en flere tusen års skolte-bosetning på Kola og i Sør-Varanger. Skoltekulturen ble tidligere betraktet av de fleste forskere som en samisk minoritetskultur på grunn av at skoltene språk[1] kommer under den samme språkgruppe som det samiske, nemlig finsk-ugrisk språkgruppe. Om skoltene er en samisk minoritetskultur eller ikke er uvesentlig i denne sammenheng. Det viktigste er å få synliggjort at skoltekulturen er unik og forskjellig fra den vanlige samekulturen. I det århundre lange kulturmøtet mellom ”lappene på Kola” og samene som har det oppstått flere felles kulturtrekk hos begge folkegruppene.

Forskeren Odd Mattis Hætte[2] henviser til at det finnes ulike samiske dialekter, og han mener at skoltesamisk er en slik hoveddialekt. Språket som i moderne samisk litteratur blir kalt for skoltesamisk er svært forskjellig fra vanlig samisk og skal visstnok inneholde russiske ord.

Kjelmøyfunnene i Sør-Varanger ble tidligere beskrevet som dokumentasjon på en tusenårig skoltebosetning. I nyere tid er skoltebegrepet fjernet og funnene blir betegnet som samiske.

Slik undertegnede ser det bruker de norske samene de forannevnte funn i Sør-Varanger som en egen dokumentasjon, mens de i virkeligheten dreier seg om skoltefunn. Kjente forskere som Astri Andresen[3], Einar Niemi og andre forskere har tidligere skrevet at skoltene var/ er en egen minoritet. I boka ”Sii’daen som forsvant” skriver Astri Andresen i innledningen:

> *"Skoltene utgjorde en særskilt del av det samiske folket; de hadde blant annet et eget språk, et eget geografisk område, og religionen var greskortodoks. De kaller seg selv Nortelazzak (også omtalt som skolter eller skoltesamer)".*

Skoltene har i de senere år blitt definert i nyere samisk litteratur og av Sametinget som “samer”, og ikke som skolter. Den tidligere forskningen stiller flere spørsmålstegn enn svar på hvem skoltene er! Ifølge de historiske kildene jeg nevnte i innledningen, så viser dette at ”skoltene” på 1800-tallet mente å være forskjellig fra nordsamene.

Mange forskere har også ment at skoltene var/ er en samisk minoritetskultur, men at de er en UNIK kultur. I nyere samisk forskning blir den kulturelle forskjellen usynliggjort, og det gis et inntrykk av at skoltene og samene har den samme bakgrunn og opprinnelse, noe undertegnede mener er historisk ukorrekt.

Forfatteren ønsker å sette et lite spørsmålstegn ved dagens samepolitiske måte å tolke historien på, som har ført til uheldige konsekvenser og usynliggjort at skoltenes historie og kultur ikke skiller seg fra samene på mange måter.

---

[1] Tidligere het det at det var et eget språk. I nyere tid har dette blitt endret til en samisk hoveddialekt

[2] Samene - en arktisk urbefolkning (1992; s. 34)

[3] Sii’daen som forsvant (1989)